

HET
ANIMISME

IN DEN

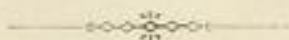
INDISCHEN ARCHIPEL

DOOR

ALB. C. KRUIJT

Zending-leeraar van het Nederlandsche Zendinggenootschap

UITGEGEVEN VOOR REKENING VAN HET KON. INSTITUUT VOOR TAAL-,
LAND- EN VOLKENKUNDE IN NED.-INDIË

'S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF

1906

de asch van verbrande kattenharen wrijft men zich in vóór het aangaan van een gevecht, ten einde goed te land te komen, wanneer men daarbij mocht komen te vallen. De jongelui maken een papje van de asch van den momurutu-boom (rutu = omslaan, ter neder werpen), gemengd met den angel van duizendpooten en wespen: met dit papje smeren zij armen en handen in, ten einde sterk te zijn bij het vechten.

Angels van wespen en duizendpooten spelen eene groote rol bij de Indonesiërs. De *Tobeloreezen* op Halmahera gebruiken ze met hetzelfde doel als de *Galelareezen*. Ook geeft men duizendpooten aan hanen te eten, ten einde deze dieren dapper te maken in het hanengevecht. Zoo ook doet men bij de *Makassaren*. In de *Soendalanden* en bij de *Toradja's* legt men koppen van vergiftige slangen, duizendpooten en wespen onder een broedsel, opdat de hanen, welke uit dat broedsel zullen voortkomen, dapper mogen zijn (*Habbema*, 607).

Voor al de *Javanen* schijnen sterk te zijn in de toepassing van de gedachte, dat de zielestof van eenig dier ook de eigenschap er van op den mensch overbrengt. In zijn opstel: „de Transmigratie- en signaturen-leer in de Javaansche Geneeskunde“, opgenomen in den „Feestbundel, opgedragen aan Dr. P. J. Veth“, heeft de heer A. G. Vorderman vele voorbeelden van dit geloof medegedeeld. Om het uitvallen van het haar tegen te gaan gebruikt men een smeersel, waarin de Javaansche vogelspin is geweest, een dier, welks lichaam met glanzend zwarte haren is bedekt (bl. 244). Bij lepra worden wel huishagedissen inwendig gebruikt om het regenererend vermogen dezer diertjes, wier staart, als deze verloren gaat, weder aangroeit. In de *Preanger* geeft men aan dansmeiden gepofte *sondari*-wormen (*Megascolex musicus* Horst) te eten, omdat deze diertjes een hoog, schrill geluid maken: men hoopt, dat de meiden dit vermogen dan ook krijgen (blz. 245). Middelen om teeldrift op te wekken zijn het vleesch van stekelvarkens, omdat men in het opzetten der pennen erectieve kracht ziet. Zoo ook de eieren van de *mimi*, de roggreeft, omdat het mannetje altijd om, bij, of op het wijfje is (blz. 248). Om een man volgzzaam te maken legt de vrouw een stukje van den gedroogden schedel van de *muka* (toekang of koekang, *Nycticebus tardigradus*) in de waterkaraf, waaruit de man gewoonlijk drinkt, opdat de eigenschappen van dit diertje in den man zouden overgaan. De *muka* namelijk is een halfaapje, dat overdag in rustige houding den kop tegen de borst gedrukt houdt, en de armen over

den kop heen slaat, als ware het een toonbeeld van deemoed en onderdanigheid (blz. 249).

Wanneer de *Javaan* een hert schiet, waarin hij een foetus vindt, doet hij dit foetus in een nieuwen pot, en giet er arak op (vroeger palmwijn). Dezen pot begraaft hij eene maand lang in den grond. Dan graaft hij hem op, en drinkt van het vocht, dat zich in dien pot heeft verzameld. Men doet zulks om sterk te worden, m. a. w. men voegt de nog ongebruikte zielestof van het foetus aan zijn eigen zielestof toe. Afschrapsel van een rhinoceros-tand appliceert men op de plek van het lichaam, waar een splinter is binnengedrongen, welken men niet meer te voorschijn kan brengen. De bedoeling is duidelijk. Met dezelfde verwachting drinkt men ook water, waarin een rhinoceros-tand is gelegd, in welk water de zielestof van den tand, en daarmede zijn naar buiten groeiend vermogen, is overgegaan. Men past dit middel ook toe, wanneer een kogel in het lichaam is blijven zitten, of wanneer men een stukje been, graat of iets dergelijks heeft ingeslikt.

Hiertoe maken de *Toradja's* gebruik van den kop van eene schildpad. Het vermogen van dit dier, om zijn kop naar believen onder zijn schild terug te trekken en weer daaruit te voorschijn te doen komen, heeft den *Toradja* op de gedachte gebracht dit vermogen over te brengen op iets, dat hij te voorschijn wil halen; wanneer het hem bijvoorbeeld niet gelukt een splinter uit eenig lichaamsdeel te verwijderen, bespuwt hij die plek met afschrapsel van een schildpadkop; de splinter zal dan met dit vermogen toegerust van zelf te voorschijn komen. Waarschijnlijk uit deze zelfde overweging bestrijken de *Tobabataks* de plek, waar een splinter in het vleesch is gedrongen, met het vet van eene schildpad, opdat het vreemde voorwerp spoedig naar buiten kome.

De spin wordt in den Archipel veel als geneesmiddel gebruikt, vooral tegen blaasaandoeningen; welk verband de inlander tusschen het dier en de genoemde aandoeningen zoekt, is mij niet duidelijk geworden. De *Javanen* gebruiken het veel in den vorm van asch van eene spin. Bij de *Makassaren* wordt eene gedroogde spin in olie gelegd, en deze olie wordt op voorhoofd, slapen en gewrichten (dus op die plekken, waar de zielestof in en uit het lichaam gaat) van een kind, dat veel in den slaap piest, gesmeerd. Ook herhaalt men dit, wanneer het kind op lateren leeftijd nog dikwijls zijn slaapmatje nat maakt.

De beenderen van dieren spelen eene rol bij de Indonesiërs, als